Rijksinkoopsamenwerking
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Bijlage 2
Format - Nota van Inlichtingen

Rijksinkoopsamenwerking

Bezoekadres
Rijkskantoor Beatrixpark
Wilhelmina van Pruisenweg 52
2595 AN Den Haag

Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Bijlage 2 – Format vragen Nota van Inlichtingen deel 2

Gegevens Marktconsultatie	
Titel marktconsultatie	Marktconsultatie virtualisatieplatformen
Opdrachtgever	Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Kenmerk	201865002.003.497

Vragen

Vraag 1	
Vraag	Wat verstaat opdrachtgever concreet onder 'digitale autonomie' en welke meetbare resultaten of minimumniveaus moeten toekomstige deelopdrachten aantoonbaar realiseren? De term is richtinggevend voor de hele opdracht, maar nog niet geoperationaliseerd. Een heldere definitie voorkomt dat autonomie uitsluitend technisch wordt geïnterpreteerd en maakt het mogelijk om KPI's, businesscase en acceptatiecriteria voor onze aanpak te formuleren.
Antwoord	Hiervoor verwijzen we u naar het visiedocument in onderstaande link. Visie Digitale autonomie en soevereiniteit van de overheid | Rijksoverheid.nl In het visiedocument wordt met 'digitale autonomie' bedoeld: 'digitale open strategische autonomie' (DOSA), in lijn met de in 2023 door het demissionair kabinet uitgebrachte Agenda DOSA.

Vraag 2	
Vraag	Welke dimensies van leveranciersafhankelijkheid moeten minimaal worden beoordeeld: technologie, licenties, beheerkennis, data-portabiliteit, contractuele exit, hardware, cloud control plane en/of ketenafhankelijkheden? Dit is nodig om te bepalen welke afhankelijkheden onderdeel zijn van de baseline en welke buiten scope vallen. Dit bepaalt de benodigde expertise, tooling en diepgang van de analyse.
Antwoord	De exacte scope en diepgang worden per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en zijn niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 3	
Vraag	Welke prioritering geldt tussen continuïteit, kostenbeheersing, digitale autonomie, security, functionaliteit en snelheid van migratie wanneer deze doelstellingen onderling conflicteren? Zonder expliciete prioritering kunnen alternatieven verschillend worden gewogen. De vraag maakt een transparant afwegingskader en reproduceerbare besluitvorming mogelijk.
Antwoord	De exacte uitvraag, inclusief de genoemde factoren, wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 4	
Vraag	Wordt van de dienstverlener verwacht dat deze alleen opties en consequenties inzichtelijk maakt, of ook een bestuurlijk voorkeursadvies geeft en verantwoordelijkheid neemt voor de onderbouwing daarvan? Dit verduidelijkt de grens tussen onafhankelijk advies, besluitvoorbereiding en besluitvorming en bepaalt het benodigde mandaat en aansprakelijkheidsprofiel.
Antwoord	De exacte uitvraag, inclusief de genoemde afwegingen, wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 5	
Vraag	Worden toekomstige deelopdrachten per afzonderlijke Rijksoverheid verstrekt, of worden ook gezamenlijke opdrachten met één penvoerder en meerdere deelnemende organisaties voorzien? De contract-, governance- en leveringsinrichting verschilt wezenlijk tussen een individuele opdracht en een gezamenlijke Rijksbrede opdracht.
Antwoord	Beide opties zijn mogelijk, maar de verwachting is dat het vooral om individuele opdrachten zal gaan.

Vraag 6	
Vraag	Kan opdrachtgever indicatieve bandbreedtes geven voor aantallen workloads, virtuele machines, datacenters, locaties, kritikaliteitsklassen en typen gegevens per deelnemende organisatie? De huidige omvang is niet gekwantificeerd. Deze informatie is nodig om passende teamomvang, doorlooptijd, migratiefabriek en risicobeheersing te kunnen voorstellen.
Antwoord	Deze informatie wordt niet gedeeld in dit stadium en ook niet Rijksbreed vanwege het vertrouwelijke karakter. Het zal per opdrachtgever worden bepaald.

Vraag 7	
Vraag	Welke deelnemende organisaties verwerken gerubriceerde informatie en welke rubricerings- of beveiligingsniveaus moeten in de typologie en technologiekeuze worden onderscheiden? Het document noemt verwerking van gerubriceerde informatie als onderscheidend criterium, maar specificeert de niveaus en toepasselijke kaders niet.
Antwoord	Deze informatie wordt niet gedeeld in dit stadium en ook niet Rijksbreed vanwege het vertrouwelijke karakter. Het zal per opdrachtgever worden bepaald.

Vraag 8	
Vraag	Kunnen fases 0 tot en met 3 afzonderlijk aan verschillende dienstverleners worden gegund, en zo ja, welke overdrachtsproducten en acceptatiecriteria worden verplicht gesteld? Bij wisselende leveranciers zijn overdraagbaarheid, traceerbaarheid en herbruikbaarheid cruciaal. De marktpartij moet weten hoe verantwoordelijkheden tussen advies, selectie en implementatie worden gescheiden.
Antwoord	Ja. Zie ook NvI 1, de beantwoording van vraag 15.

Vraag 9	
Vraag	Is fase 0 uitsluitend gericht op servervirtualisatie, of mogen alternatieven zoals containerplatformen, bare metal, public/private cloud, hyperconverged infrastructuur en applicatiemodernisering volwaardig worden meegenomen? Het document noemt verschillende oplossingsrichtingen en applicatiemodernisering, maar de afbakening van 'virtualisatieplatform' is niet expliciet. Een heldere scope voorkomt een te smalle oplossing.
Antwoord	Ja, alternatieven mogen volwaardig worden meegenomen.

Vraag 10	
Vraag	Behoort applicatierationalisatie en -modernisering tot de opdracht, of uitsluitend tot de analyse van mitigerende maatregelen en randvoorwaarden? Applicatiemodernisering wordt genoemd als maatregel om infrastructuurafhankelijkheid te verminderen. De vraag bepaalt of applicatie-expertise en moderniseringsroadmaps onderdeel van het aanbod moeten zijn.
Antwoord	Rationalisatie en modernisering zijn geen primaire onderwerpen, maar kunnen wel onderdeel van uit te geven opdrachten zijn. De exacte uitvraag daarvan, inclusief de genoemde afwegingen in de scope, wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 11	
Vraag	Wordt naast de technische IST-SOLL-analyse ook een operating-modelanalyse verwacht voor organisatie, processen, competenties, finance, inkoop, HR en leveranciersmanagement? Het document positioneert de opgave nadrukkelijk als multidisciplinair. Verduidelijking voorkomt dat toekomstige bestekken deze elementen wel als resultaat verwachten maar niet als expliciete scope opnemen.
Antwoord	De exacte uitvraag, inclusief de genoemde afwegingen, wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 12	
Vraag	Is een onafhankelijke validatie- of kwaliteitsborgingsfase gewenst tussen ontwerp, pilot en grootschalige migratie? Een expliciete go/no-go en onafhankelijke toets kan risico's beperken bij kritieke overheidsinfrastructuur en maakt fasering en aansprakelijkheid duidelijker.
Antwoord	De exacte uitvraag, inclusief de genoemde afwegingen, wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 13	
Vraag	Welke uniforme methodiek en tijdshorizon verwacht opdrachtgever voor TCO, transitiekosten, exitkosten, licentierisico's, vermeden kosten en baten van autonomie? Een Rijksbreed vergelijkbare businesscase vereist uniforme uitgangspunten. Zonder deze kaders zijn uitkomsten tussen organisaties en dienstverleners niet goed vergelijkbaar.
Antwoord	Wij zien binnen de kaders van dit programma geen mogelijkheid voor de totstandkoming van een Rijksbreed vergelijkbare businesscase of een uniforme methodiek. De uitgangspunten van de verschillende deelnemers zullen waarschijnlijk te veel verschillen om dit mogelijk te maken.

Vraag 14	
Vraag	Moet de technologie-agnostische analyse aantoonbaar onafhankelijk zijn van bestaande partnerships en resellermodellen, en welke transparantie over commerciële relaties verwacht opdrachtgever? De combinatie van advies, technologiekeuze en mogelijke implementatie kan belangenconflicten veroorzaken. De vraag maakt duidelijk welke disclosure en functiescheiding noodzakelijk zijn.
Antwoord	Zie NvI 1, bij het antwoord op vraag 31.

Vraag 15	
Vraag	Welke minimale bewijslast verwacht opdrachtgever voor functionele en niet-functionele gelijkwaardigheid van een alternatief platform, bijvoorbeeld benchmarks, proof-of-concept, referentiearchitectuur of productie-referenties? Alternatieven kunnen tijdelijk functionaliteit verliezen. Objectieve bewijsvoering is nodig om verschillen, risico's en acceptatie zorgvuldig vast te stellen.
Antwoord	De exacte uitvraag, inclusief de genoemde afwegingen, wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 16	
Vraag	Op basis van welke objectieve criteria, weging en governance wil opdrachtgever de Rijksbrede shortlist van technologieën opstellen en actualiseren? De shortlist kan marktbepalend worden. Transparante criteria zijn noodzakelijk voor uitlegbaarheid, innovatie, mededinging en periodieke herijking.
Antwoord	De shortlist is bedoeld als een advies aan de opdrachtgevers en niet als een limitatieve opsomming. Zie verder de beantwoording van de vragen 9, 10, 11 en 14 uit de NvI 1.

Vraag 17	
Vraag	Wordt de shortlist productgericht, capabilitygericht of gebaseerd op referentiearchitecturen en open standaarden? Een productlijst veroudert sneller en kan nieuwe afhankelijkheid creëren; een capability- of architectuurbenadering geeft andere eisen aan interoperabiliteit en toetsing.
Antwoord	De precieze criteria zijn niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 18	
Vraag	Welke ruimte blijft binnen de shortlist voor innovatieve of nog niet breed toegepaste Europese en open-source oplossingen? Dit is relevant voor digitale autonomie en voorkomt dat alleen gevestigde oplossingen met omvangrijke referenties toegang krijgen.
Antwoord	Er is veel ruimte maar de precieze omvang is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 19	
Vraag	Welke informatie, intellectuele eigendom, templates, tooling, scripts en lessons learned moeten tussen concurrerende dienstverleners worden gedeeld, en wat mag bedrijfseigen blijven? De beoogde samenwerking vraagt om kennisdeling tussen concurrenten. Heldere grenzen zijn nodig om samenwerking mogelijk te maken zonder verlies van onderscheidend vermogen of rechten van derden.
Antwoord	Zie NvI 1, het antwoord bij vraag 29:.

Vraag 20	
Vraag	Wie wordt eigenaar en beheerder van gezamenlijk ontwikkelde assets, en onder welke licentie mogen opdrachtgevers en andere dienstverleners deze hergebruiken? Herinzet van tools, templates en aanpakken is een kernverwachting. Eigendom en gebruiksrechten moeten vooraf duidelijk zijn om conflicten te voorkomen.
Antwoord	Zie NvI 1, het antwoord bij vraag 29.

Vraag 21	
Vraag	Hoe worden mededingingsrecht, vertrouwelijkheid, informatiebeveiliging en Chinese walls geborgd bij kennisdeling en gezamenlijke inzet van teams tussen concurrenten? Het ecosysteemmodel creëert juridische en securityrisico's. De vraag is noodzakelijk voor een werkbare governance en verantwoord delen van klant- en leveranciersinformatie.
Antwoord	Dit is een belangrijk onderwerp voor het ecosysteemmodel. Op dit moment zijn daar nog geen vastomlijnde ideeën voor behalve het Prorail voorbeeld. Dat wijkt echter af omdat daar maar één opdrachtgever in is betrokken en in het door ons beoogde model zijn er meerdere opdrachtgevers actief. Een belangrijk onderdeel van deze marktconsultatie is om de mogelijkheden en onmogelijkheden van varianten op een dergelijk ecosysteem in kaart te brengen. Als u hierover ideeën, voorstellen of zelfs uitgewerkte modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 22	
Vraag	Wie voert regie op het ecosysteem, beoordeelt toetreding en uittreding, beslist over inzet van gedeelde resources en behandelt escalaties of belangenconflicten? Het systeem wordt open en dynamisch beschreven, maar de regierol en besluitvorming zijn niet uitgewerkt.
Antwoord	Zie NvI 1, zie de beantwoording van de vragen 3, 12 en 26.

Vraag 23	
Vraag	Wordt samenwerking tussen dienstverleners verplicht per deelopdracht, of alleen toegepast als opdrachtgever dit aantoonbaar meerwaarde vindt? Dit beïnvloedt consortiumvorming, onderaanneming, verantwoordelijkheden en commerciële haalbaarheid.
Antwoord	Wat in ieder geval wordt beoogd is kennisdeling, zowel tussen opdrachtgevers als tussen opdrachtgevers en andere opdrachtnemers.

Vraag 24	
Vraag	Hoe worden verantwoordelijkheden en aansprakelijkheid verdeeld wanneer advies door dienstverlener A, technologiekeuze door opdrachtgever en implementatie door dienstverlener B plaatsvinden? De modulaire aanpak kan leiden tot versnipperde verantwoordelijkheid. Een heldere keten van besluitvorming, ontwerpautoriteit en aansprakelijkheid is essentieel.
Antwoord	De uiteindelijke eindverantwoordelijkheid over de totale keten blijft bij de betreffende opdrachtgever, inclusief de verantwoordelijkheid voor een juiste afbakening van de scope, deliverables en de aansprakelijkheid per deelopdracht. De exacte uitvraag hiervoor wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is daarmee niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 25	
Vraag	Welke resultaatverplichtingen, inspanningsverplichtingen en acceptatiecriteria worden per fase voorzien? Dit bepaalt prijsmodel, risicoprofiel en de mogelijkheid om deelopdrachten outcome-based aan te bieden.
Antwoord	De exacte uitvraag, inclusief de genoemde afwegingen, wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 26	
Vraag	Welke ruimte is voorzien voor consortia, onderaannemers, technologiepartners en gespecialiseerde scale-ups binnen mini-competities? De breedte van de opgave vraagt mogelijk aanvullende expertise. Duidelijkheid hierover ondersteunt een sterk en Europees ecosysteem.
Antwoord	De exacte uitvraag, inclusief de genoemde afwegingen, wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug. Het aanbestedingsrechtelijke basisprincipe is dat het aan inschrijvende partijen vrij staat om de voor hen meeste gunstige vorm van samenwerking te kiezen.

Vraag 27	
Vraag	Wordt van de dienstverlener verwacht dat deze ook hardwarevernieuwing, netwerk, storage, backup, disaster recovery, monitoring, identity en security tooling meeneemt in ontwerp en implementatie? Een virtualisatieplatform is afhankelijk van omliggende infrastructuur. De grenzen van de technische verantwoordelijkheid moeten helder zijn.
Antwoord	De exacte uitvraag, inclusief de genoemde afwegingen, wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 28	
Vraag	Welke eisen gelden voor geautomatiseerde discovery, dependency mapping, migratie-waveplanning, testing en evidence, en mogen marktpartijen eigen accelerators inzetten? De toekomstige schaal en herhaalbaarheid hangen sterk af van automatisering. Dit verduidelijkt eisen aan tooling, data-toegang en herbruikbaarheid.
Antwoord	De exacte uitvraag, inclusief de genoemde afwegingen, wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug. Marktpartijen worden wel aangemoedigd in overleg binnen het ecosysteem zelf accelerators en andere tooling in te zetten op gebied van geautomatiseerde discovery, dependency mapping, migratie-waveplanning, testing en evidence.

Vraag 29	
Vraag	Welk doel heeft opdrachtgever voor kennisopbouw bij interne medewerkers en welke minimale kennisoverdracht of co-delivery wordt per fase verwacht? Het document noemt zowel uitbesteden als intern uitvoeren. Een expliciet kennisdoel bepaalt teammix, opleidingsplan en exitgereedheid.
Antwoord	De exacte uitvraag, inclusief de genoemde afwegingen, wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug. Er wordt gestreefd naar kennisdeling op gezamenlijke regievoering ten behoeve van de individuele opdrachtgevers. Voorkomen moet worden dat opdrachtgevers te ver af komen te staan van het werk zodat zij niet meer als volwaardige partners in het ecosysteem kunnen functioneren.

Vraag 30	
Vraag	Welke competenties wil het Rijk structureel zelf behouden en welke mogen duurzaam bij marktpartijen worden belegd? Deze keuze is bepalend voor digitale autonomie en het toekomstige operating model.
Antwoord	De exacte uitvraag, inclusief de genoemde afwegingen, wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug. Zie ook de beantwoording van vraag 29.

Vraag 31	
Vraag	Welke rijksbrede security-, privacy-, archiverings- en compliancekaders moeten als minimum worden gehanteerd, en welke aanvullende eisen kunnen per organisatie gelden? De deelnemende organisaties hebben uiteenlopende taken en mogelijk verschillende regimes. Een gemeenschappelijke baseline is nodig voor vergelijkbare oplossingen.
Antwoord	De exacte uitvraag, inclusief de genoemde afwegingen, wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Het te doen ontstaan ecosysteem dient te voldoen aan de BIO-2 vereisten. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 32	
Vraag	Welke eisen gelden voor data- en beheerresidentie, jurisdictie, toegang door niet-EU entiteiten, supply-chain assurance en operationele soevereiniteit? Geopolitieke onzekerheid en digitale autonomie zijn aanleiding voor de consultatie, maar de concrete soevereiniteitscriteria zijn niet benoemd.
Antwoord	De eisen die de Rijksoverheid stelt aan deze aspecten, zijn te vinden in het "herziene rijksbrede cloudbeleid"(zie link: Open overheid). Dat betekent dat er risico-gebaseerd gekeken wordt of soevereiniteitsrisico's geaccepteerd kunnen worden. Voor primaire processen van overheidsorganisaties wordt in principe geen leverancier geselecteerd die mede onder een niet-EU of EER jurisdictie valt, tenzij de use case specifieke risico's zeer laag zijn of anderszins voldoende mitigerende maatregelen genomen zijn. Dit geldt ook voor kritische onderaannemers in de keten. NDS Cloud (Nederlandse Digitaliseringsstrategie) zet in op SEAL-4 (Sovereignty Effectiveness Assurance Level), maar dat is niet altijd verplicht. Daarnaast zullen naar verwachting de UALs (Union Assurance Levels) uit de CADA (Cloud and AI Development Act) binnen afzienbare termijn van kracht worden. De finale tekst van de CADA is echter nog onderwerp van onderhandeling.

Vraag 33	
Vraag	Welke prijsmodellen worden per fase overwogen: vaste prijs, nacalculatie, outcome-based, plafondbedrag of een combinatie daarvan? De fasen verschillen sterk in onzekerheid en leveringsrisico. Passende prijsmodellen zijn nodig om marktwerking en beheersbare risicoverdeling te ondersteunen.
Antwoord	De exacte uitvraag, inclusief de prijsafwegingen, wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Alle prijsmodellen zijn in principe mogelijk. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 34	
Vraag	Kan opdrachtgever indicatieve omvangsklassen voor kleine, middelgrote en grote deelopdrachten geven? De financiële omvang is nog onbekend. Bandbreedtes helpen marktpartijen om schaalbare standaardteams, tarieven en governance voor te stellen.
Antwoord	Nee, dat is op dit moment niet mogelijk.

Vraag 35	
Vraag	Welke beoogde startperiode, prioritering en onderlinge afhankelijkheden ziet opdrachtgever voor de eerste concrete deelopdrachten na afronding van de marktconsultatie? Het document noemt gelijktijdige en volgtijdelijke opdrachten, maar geen programmatische planning. Dit is relevant voor capaciteit, technologiekennis en hergebruik van teams.
Antwoord	Het is in dit stadium niet mogelijk om hier antwoord op te geven.

Vraag 36	
Vraag	Kunnen Bijlage A 'Op weg naar Weerbare Virtualisatie' en de daarin genoemde beoordelingsaspecten als integraal en normerend uitgangspunt worden bevestigd, en krijgen marktpartijen gelegenheid om aannames of lacunes daarin te adresseren? Het hoofdrapport verwijst voor inhoudelijke analyse naar Bijlage A. Voor een volledig en consistent antwoord moet duidelijk zijn welke status dit rapport in latere opdrachten krijgt.
Antwoord	Het rapport is ter informatie verstrekt. Zie de beantwoording van vraag 35 in NvI 1.

Vraag 37	
Vraag	Komt er een gestandaardiseerd gegevensmodel of intakeformat waarmee deelnemende organisaties hun huidige landschap, contracten, licenties, applicaties en afhankelijkheden aanleveren? Een uniforme intake versnelt analyses en maakt hergebruik en vergelijking binnen het ecosysteem mogelijk. Zonder gestandaardiseerde input neemt de kwaliteit en doorlooptijd per opdracht sterk uiteen.
Antwoord	De exacte uitvraag wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. We herkennen dat het werken met een gestandaardiseerd gegevensmodel of intakeformat kan helpen om zowel de uitvraag als beantwoording efficiënter te maken. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 38	
Vraag	Marktconsultatiedocument, hoofdstuk 3, Scope punt 2 en punt 4 en 5. Het beoogde ecosysteem bestaat uit opdrachtgevers, een shortlist van ICT-dienstverleners en een shortlist van technologieën. Welke rol ziet de opdrachtgever in dit ecosysteem voor de producenten van de technologieën op de shortlist, bijvoorbeeld bij het beschikbaar stellen van referentiearchitecturen, migratietooling, trainingen en proof-of-concept omgevingen? Kunnen producenten die zelf professionele dienstverlening leveren ook als dienstverlener tot de shortlist toetreden, of ziet de opdrachtgever hen uitsluitend in een ondersteunende rol naast hun implementatiepartners?
Antwoord	Opdrachtgever verwacht van de ICT-dienstverleners dat zij beschikken over referentiearchitecturen, migratietooling, trainingen en proof-of-concept omgevingen van achterliggende producenten. Producenten die zelf professionele dienstverlening leveren op hun eigen producten kunnen niet als onafhankelijke dienstverlener tot de shortlist toetreden, omdat zij niet een voldoende onafhankelijke positie kunnen innemen. Opdrachtgever ziet hen vooral in een ondersteunende rol naast hun implementatiepartners.

Vraag 39	
Vraag	Marktconsultatiedocument, hoofdstuk 3, Fase 1, Noot 2. De analyse wordt geacht technologie-onafhankelijk te zijn. Hoe wil de opdrachtgever deze onafhankelijkheid borgen wanneer dezelfde dienstverlener ook in aanmerking komt voor fase 2 en fase 3, of een commerciële relatie heeft met een of meer platformleveranciers (bijvoorbeeld een partner- of resellerstatus)? Overweegt de opdrachtgever een scheiding tussen advies- en implementatieopdrachten, of een verplichting om dergelijke relaties vooraf te melden?
Antwoord	De exacte uitvraag voor de verschillende fasen wordt telkens per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. De mate waarin een opdrachtgever waarde hecht aan de onafhankelijkheid bij een specifieke opdracht, zal bepalen welke eisen die opdrachtgever aan die opdracht zal stellen. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 40	
Vraag	Marktconsultatiedocument, hoofdstuk 3, Scope punt 3, en hoofdstuk 4, vraag 4. Kan de opdrachtgever toelichten hoe en door wie de shortlist van technologieën wordt vastgesteld, welke criteria en weging daarbij worden gehanteerd en hoe de typologie van organisaties wordt bepaald? Krijgen leveranciers van technologieën de gelegenheid om informatie aan te leveren of feitelijke onjuistheden te corrigeren voordat de shortlist wordt vastgesteld, en wordt de shortlist periodiek herijkt gezien de snelle ontwikkeling van de alternatieven?
Antwoord	Zie de beantwoording van de vragen 9, 10, 11 en 14 van NvI 1.

Vraag 41	
Vraag	Bijlage A, Appendix C. Is de beoordeling van platformen in Appendix C (versie 1, 13 april 2026) leidend of richtinggevend voor de shortlist van technologieën en voor het voorbeeldbestek? In Appendix C zijn KubeVirt-gebaseerde oplossingen beoordeeld als containerplatform, terwijl er inmiddels producten op de markt zijn die KubeVirt combineren met geïntegreerde opslag, netwerk en een op virtuele machines gerichte beheeromgeving en migratietooling, en die primair als vervanger van een klassieke hypervisor

	worden ingezet. Is de opdrachtgever voornemens het rapport te actualiseren en kunnen marktpartijen daarvoor aanvullende of gecorrigeerde productinformatie aanleveren?
Antwoord	De beoordeling van de platformen in de genoemde Appendix C is informatief. Elke opdrachtgever zal daarbij vrij zijn om er een eigen waardering aan te geven.

Vraag 42	
Vraag	Bijlage A, paragraaf 2.3.1 en Appendix C. Het rapport deelt platformen in naar 'volledig open source' en 'open source gebaseerd met leverancier-eigen componenten'. Hanteert de opdrachtgever voor de shortlist van technologieën een eenduidige en toetsbare definitie van open source, bijvoorbeeld dat alle componenten van het ondersteunde product onder een OSI-goedgekeurde licentie beschikbaar zijn en zonder abonnement kunnen worden doorgebruikt? Wordt de indeling per product geverifieerd bij de leverancier?
Antwoord	Voor de shortlist voor de technologie leveranciers geldt dat deze leveranciers door de deelnemende overheden worden aangedragen. Er vindt geen formele verificatie plaats bij de betreffende technologie leveranciers.

Vraag 43	
Vraag	Marktconsultatiedocument, hoofdstuk 3, Aanleiding (geopolitieke onzekerheden), en Bijlage A, paragraaf 2.3.4 (beperken van afhankelijkheden op niet-Europese leveranciers). Neemt de opdrachtgever in de shortlist van technologieën en in het voorbeeldbestek criteria op over de jurisdictie waaronder de leverancier valt (zoals blootstelling aan extraterritoriale wetgeving), de vestigingsplaats van de ontwikkel- en supportorganisatie en de mogelijkheid om support uitsluitend vanuit de EU te leveren? Zo ja, worden deze criteria gehanteerd als knock-out criterium of als wegingsfactor?
Antwoord	Voor de shortlist gebeurt dat nog niet. Bij de exacte uitvraag voor de opdrachten, inclusief het gebruik van criteria, wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 44	
Vraag	Marktconsultatiedocument, hoofdstuk 3, Scope punt 3. Welke eisen hanteert de opdrachtgever voor organisaties die gerubriceerde informatie verwerken, bijvoorbeeld ten aanzien van BIO2, rubriceringsniveaus, Common Criteria certificering, goedkeuring door het NBV of eisen aan air-gapped inzetbaarheid? Worden deze eisen meegenomen bij het opstellen van de shortlist van technologieën per typologie?
Antwoord	De genoemde eisen zijn geen onderdeel voor het vaststellen van de shortlist voor de technologie leveranciers.

Vraag 45	
Vraag	Marktconsultatiedocument, hoofdstuk 3, Scope punt 3. Hoe verhoudt de beoogde shortlist van technologieën zich tot de architectuur- en platformkeuzes binnen het initiatief voor een soevereine overheidscloud (de Rijkscloud) en de NDS Overheidsbrede Soevereine Clouddienst? Is het de bedoeling dat de shortlist hierop aansluit, of worden beide trajecten onafhankelijk van elkaar uitgevoerd?
Antwoord	De trajecten worden enerzijds onafhankelijk van elkaar uitgevoerd; de Soevereine Overheidscloud kan een van de toepassingen kan zijn. Anderzijds vindt regelmatig afstemming plaats tussen de verschillende trajecten. De NDS Cloud voorziet ook in het gebruik van VMs (op basis van KVM), maar dit is niet de primaire technologie die de NDS gaat leveren. Zie verder het gepubliceerde NDS Cloud ontwerp. De NDS Cloud verkeert nog in een proof-of-concept fase, mogelijk dat de mogelijkheden later nog aangevuld gaan worden. Ook zullen niet alle overheidsorganisaties (exclusief) gebruik gaan maken van de NDS cloud. Voor de NDS Cloud is er de mogelijkheid om feedback op het gepubliceerde ontwerp te geven. Dat is een separaat traject.

Vraag 46	
Vraag	Marktconsultatiedocument, hoofdstuk 3, Fase 2, Noot. Inkoop van nieuwe software verloopt in principe via de mantelovereenkomsten van de Categorie Software Rijk. Kan de opdrachtgever aangeven via

	welke bestaande mantelovereenkomsten de in Bijlage A genoemde alternatieven nu afneembaar zijn? Recent is door SLM Rijk een meerjarige raamovereenkomst gesloten voor on-premise software van een grote leverancier, inclusief software van externe partners. Kan de opdrachtgever aangeven of virtualisatie- en containerplatformen onder deze of andere recent afgesloten raamovereenkomsten vallen, en hoe een gelijk speelveld wordt geborgd tussen technologieën die direct via een bestaande overeenkomst afneembaar zijn en technologieën waarvoor dat (nog) niet geldt?
Antwoord	De inkoop van de opdrachten gebeurt door de opdrachtgevers zelf waarbij elke opdrachtgever in principe de lopende contracten die op deze scope van toepassing zijn, dient te respecteren. Een deel van die contracten zijn de mantelovereenkomsten van de Categorie Software Rijk. Maar dat geldt niet voor elke (potentiële) opdrachtgever.

Vraag 47	
Vraag	Marktconsultatiedocument, hoofdstuk 3, Aanleiding en doel. De selectie van dienstverleners vindt plaats via mini-competities onder bestaande of nog af te sluiten (mantel)overeenkomsten. Welke bestaande mantelovereenkomsten heeft de opdrachtgever hierbij voor ogen? Kunnen dienstverleners die niet op deze overeenkomsten zijn gecontracteerd deelnemen, bijvoorbeeld als onderaannemer van een mantelhouder, en op welke termijn verwacht de opdrachtgever een besluit over eventuele nieuw af te sluiten overeenkomsten?
Antwoord	Zie het antwoord bij vraag 46. Zie ook het antwoord op vraag 21 in NvI 1.

Vraag 48	
Vraag	Marktconsultatiedocument, hoofdstuk 3, Scope punt 4 en 5, en hoofdstuk 4, vraag 1c en 1d. Binnen het ecosysteem zouden kennis, tools, templates en teams worden gedeeld, ook tussen concurrerende dienstverleners. Hoe wil de opdrachtgever omgaan met het intellectueel eigendom op bestaande methoden en tooling van dienstverleners onder ARBIT-2022, met vertrouwelijke informatie van individuele opdrachtgevers en met mededingingsrechtelijke grenzen aan samenwerking tussen concurrenten? Is het denkbaar dat uitsluitend voor de opdracht ontwikkelde resultaten worden gedeeld en dat bestaand intellectueel eigendom bij de dienstverlener blijft?
Antwoord	Zie de antwoorden bij de vragen 19 en 20.

Vraag 49	
Vraag	Marktconsultatiedocument, hoofdstuk 4, vraag 3, en Bijlage 1, vraag 3. In het marktconsultatiedocument worden vier fasen genoemd (fase 0 tot en met 3), waarbij fase 3 vijf stappen omvat. In Bijlage 1 zijn zes fasen opgenomen (fase 0 tot en met 5) met deels afwijkende omschrijvingen. Welke indeling is leidend voor de schriftelijke beantwoording?
Antwoord	De fasen van het marktconsultatiedocument.

Vraag 50	
Vraag	Welke concrete eisen en doelstellingen hanteert BZK ten aanzien van digitale autonomie, leveranciersonafhankelijkheid en digitale soevereiniteit, en hoe worden deze gewogen ten opzichte van kosten, functionaliteit en continuïteit?
Antwoord	Zie de antwoorden op vraag 10 en 34 in NvI 1. Wij gaan er overigens vanuit dat met 'BZK' bedoeld wordt '(nadere) opdrachtgevers'.

Vraag 51	
Vraag	Hoe ziet BZK de praktische inrichting van kennisdeling, gezamenlijke inzet van expertise en samenwerking tussen concurrerende dienstverleners, met inachtneming van vertrouwelijkheid, intellectueel eigendom en commerciële belangen?
Antwoord	Zie de antwoorden op vraag 25 en 29 in NvI 1.

Vraag 52	
Vraag	In hoeverre verwacht BZK dat geselecteerde dienstverleners optreden als onafhankelijke transformatiepartner over de volledige keten (strategie, governance, sourcing, organisatieverandering en technologie), naast ondersteuning bij virtualisatievraagstukken?
Antwoord	De exacte uitvraag, inclusief de genoemde afwegingen, wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Een rol als onafhankelijke partner over de volledige keten is mogelijk, maar kan ook per deelonderwerp worden uitgevraagd. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug.

Vraag 53	
Vraag	Beoogt BZK dat de toekomstige dienstverlening primair wordt ingericht op individuele opdrachten per organisatie, of op Rijksbrede samenwerking, kennisdeling en hergebruik van methodieken, resources en resultaten tussen meerdere overheidsorganisaties?
Antwoord	Beide opties zijn in principe mogelijk. Zie ook antwoord op vraag 5.

Vraag 54	
Vraag	Kunt u nader specificeren welke rolverdeling en verantwoordelijkheidsverdeling BZK voor zich ziet tussen opdrachtgever, dienstverleners en eventuele technologiepartners binnen het beoogde ecosysteemmodel?
Antwoord	Zie de antwoorden op vraag 2, 3, 12 en 26 in NvI 1.

Vraag 55	
Vraag	Kan BZK toelichten in hoeverre de beoogde keuzes voor virtualisatieplatformen worden beschouwd als een zelfstandige strategische eindtoestand, dan wel als een tussenstap richting de doelen van de NDS Cloud, Rijkscloud en bredere digitale-soevereiniteitsambities van de Nederlandse overheid?
Antwoord	De huidige visie is dat dit een tussenstap zal naar een modern (containerised/cloud native/SaaS-) applicatielandschap. Dit zal echter een proces van jaren zijn waarbij sommige organisaties mogelijk nog lang gebruik zullen maken van een virtualisatieplatform. Overheden hebben een doorlopende behoefte aan virtualisatiesoftware en het verminderen van ongewenste leveranciersafhankelijkheden. Keuzes voor virtualisatieplatformen helpen zowel bij het invullen van deze doorlopende behoefte als bij de realisatie van de doelen van de NDS Cloud, Rijkscloud en bredere digitale-soevereiniteitsambities van de Nederlandse overheid.

Vraag 56	
Vraag	U geeft aan dat de gehele scope in één integrale opdracht kan worden verstrekt en dat RVICTO26|MDA-II analyse, technologieselectie en implementatie kan omvatten. Begrijpen wij goed dat een dergelijke integrale opdracht volledig binnen RVICTO26|MDA-II kan worden verstrekt, inclusief de advisering die nodig is om tot de juiste technologie- en implementatiekeuzes te komen?
Antwoord	Zie antwoord op vraag 21 in NvI 1.

Vraag 57	
Vraag	Het rapport 'Op Weg naar Weerbare Virtualisatie' lijkt te zijn opgesteld op basis van desk research. Hoe gaan jullie om met inhoudelijke aanvullingen en vragen op het rapport? Wat is de status van het rapport?
Antwoord	Deze marktconsultatie is niet het juiste platform om eventuele klachten over het rapport af te handelen. Dat kan separaat. Het adviesrapport 'Op weg naar Weerbare Virtualisatie' is ter informatie bijgevoegd bij het marktconsultatiedocument. Het rapport is definitief en gepubliceerd.

Vraag 58	
Vraag	Er wordt een hoge mate van flexibiliteit van de markt verwacht. Hoe flexibel zijn de overheden zelf bij opdrachtverstrekking in het beoogde ecosysteem?
Antwoord	De exacte uitvraag voor een opdrachtverstrekking, inclusief de genoemde afwegingen, wordt per opdracht door de betreffende opdrachtgever bepaald en is niet op voorhand, dus op dit moment, te geven. Als u hierover ideeën, voorstellen of modellen heeft, dan zien we die graag in uw beantwoording terug. Flexibiliteit is een kwestie van open communiceren, educatie, elkaar scherp houden.

Vraag 59	
Vraag	Ik heb de toelichting van twee deelnemende organisaties gehoord. Ik ben op zoek naar de olifant in de kamer, nl. Broadcom VMware. Is er een Rijksbreed besluit om hier afstand van te nemen. Zijn er ‘compelling events’ of data waarop het gerealiseerd (uitgefaseerd) moet zijn?
Antwoord	Een dergelijk besluit is niet genomen en ook niet voorgelegd. Iedere deelnemer kan zelfstandig beslissen, ook op IT gebied. Er zijn geen data bekend waarop het uitgefaseerd moet zijn, als uitfasering überhaupt aan de orde is.